

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

64. An post victoriam Clerici inventi in exercitu hostili possint impune occidi, vel spoliari? Et notatur, quod si bellum justum esset contra Prælatum Ecclesiasticum, possint Clerici etiam post ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76429](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76429)

Christianæ multum pendet. Ordinariè autem talis necessitas in bello præsertim offensivo non occurrit; cum plerumque Milites Laici adhiberi possint. Ita Maldertus in 2.2. q. 40. art. 2. Molina tom. 1. tract. 2. disp. 108. Becanus cap. 25. q. 25. conclus. 3. Layman lib. 2. tract. 3. c. 12. n. 19. Castrus Palaus tom. 1. tr. 6. disp. 5. punct. 6. num. 7. Et in his casibus Clericos pugnantibus & occidendis non esse irregulares tradit Hurt. de Mend. vol. 2. disp. 109. sect. 2. §. 139.

Sup. hoc in tom. 5. tr. 5. Ref. 93. §. 2. & in Ref. 95. & in §. 1. not. præsumptam ad lra. 12.

RESOL. LXI.

An Clerici sine Superioris licentia; & Episcopus sine licentia Pontificis Summi in aliquo casu possint bello interesse, absque peccato?

Et an Religiosi subditi possint se conferre ad Exercitum sine venia saltem tacita sui Superioris, quia in omnibus ab eius voluntate pendet? Ex part. 6. tract. 4. Ref. 36.

Sup. conten. to in hac Ref. si que ad §. vlt. supra in Ref. 58. §. 1. per totum.

Sup. hoc ibidem.

§. 1. **R**espondeo Clericos posse bello interesse, vt subsidia spiritualia ministrant, milites confortant, & ad pugnam excitant: modò non excitent specialiter & expressè ad occisionem & mutilationem inimicorum, quia hæc officia non sunt aliena à Clericorum statu. Et Innocentius in c. dubiis, de pœnis, prohibens Sacerdotibus ne ad pugnam incitent, intelligendus est de bello iniusto. Et ita præter Layman ubi supra docet Castrus Palaus tom. 1. tract. 6. disp. 5. punct. 6. num. 5.

2. Verùm difficultas est. An in his casibus possint Clerici bello interesse sine licentia Episcopi & hic sine licentia Summi Pontificis: Et affirmatiuam sententiam aperte inuauat D. Thomas in 2.2. q. 40. art. 2. ad 2. & probari potest ex c. reprehensibile, & cap. quo casu 23. q. 8.

3. Sed ego puto cum Coninch disp. 31. de bello dub. 6. num. 90. Castrus Palaus tom. 1. tract. 6. disp. 5. punct. 6. num. 6. posse supradictos in supradictis casibus bello interesse sine licentia Episcopi, vel Pontificis: nam in citato cap. reprehensibile, reprehenduntur Episcopi, non quia ad bellum ob consolandos milites, eosque ad pugnam hortandos sine licentia profecti fuerint: sed quia ibi sicut reliqui milites pugnaverint, & quia hac occasione impediti non venerint ad Consilium, quod Summus Pontifex Romæ congregauit. Text. verò in cap. quo casu, non de perfectione ad bellum; sed ad Imperatoris Aulam loquitur, & grauitè reprehenditur à Pontifice Episcopus, qui eius mandatum contemnit ob Imperatoris iussa exequenda: præcipuè cum Canones euidenter præcipiant nullum omnino Episcoporum, qui Leuitica portione sunt contenti, nisi Summo Pontifice viso atque consulto, ad Comitatum, hoc est, ad Imperialem Aulam debere contendere.

4. Nota tamen Lorcam in 2.2. q. 40. art. 1. sect. 3. disp. 51. num. 18. asserere de iure communi hanc facultatem requiri, sed contrario vsu hos Canones fuisse abrogatos.

5. Verum ego stando in prima opinione, puto tamen Religiosos subditi non posse conferre se ad exercitum, sine venia saltem tacita sui Superioris; quia in omnibus ab huius voluntate pendet. Et etiam si esset vera opinio, quòd Clerici non possint bello interesse sine superioris licentia: putat adhuc Lorca ubi supra & alij, sufficere virtualem & præsumptam; præsumptus verò consensus, ait Molina tom. 1. tr. 2. disp. 180. intelligi potest, quando acceditur sine detrimento proprium cuius, simulque acceditur, vel ad subueniendum proximis in spiritualibus, quia præsentia Ecclesiasticorum, qui accedunt, confert non parum ad

Quoad hoc supra in Ref. 59. lege doctrinam §. Sed quid & signanter §. Verum citat.

defensionem Ecclesiæ, propriarum cuius, vel boni communis, vel ad illius notabile augmentum. Eoque plus locum habet præsumptus consensus superioris, quando cum nihil occurrit vnde contrarium sit credendum, non est facilis ad eum accessus, vt Prælatorum ad Summum Pontificem. Præsumptus verò consensus in te proposita pro expresso haberi debet, vt de fertim cum ex præsentia & adiutorio in bello iusto nulla incurratur irregularitas.

RESOL. LXII.

An Clerici modo, quo supra, licite bello assistentes, præsentia aduersariorum accipere, & retinere possint? Ex part. 6. tr. 4. Ref. 37.

§. 1. **A**D hunc casum respondet Molina de iust. tit. 1. tom. 1. tract. 2. disp. 180. hoc pendere ex expressa, vel tacita Ducis, aut Principis exercitus voluntate: & quando aliud non constat, præsumendum eam esse, vt quod dissipuerint, suum id efficiant Clerici, non secus ac si essent milites. Sunt enim viles exercitui, imò & pars exercitus, non minus quam milites, atque adeò gaudere debent commodis belli, sicut milites: præsertim cum aduersarij non minus Clericorum sint hostes, quam aliorum, qui in exercitu pugnant. Quando autem constaret contrarium esse Ducis voluntatem, illi restitutio eorum bonorum esset facienda cui Princeps, aut Dux veller. Et hæc omnia etiam docet Layman lib. 2. tract. 3. cap. 12. n. 10.

RESOL. LXIII.

An Clerici assistentes bello sine licentia Pontificis teneantur restituere prædam captam, vel relictam, quod nocumentum inferunt? Ex part. 6. tract. 4. Ref. 40.

§. 1. **A**D hoc dubium ita respondet Petrus Lorca in 2.2. Dini Thomæ, sect. 3. disput. 5. q. 7. Dubium est, vtrum Clerici assistentes in bello iusto sine licentia Pontificis, & etiam contra prohibitionem Ecclesiæ præstantes, teneantur restituere, si quid de spoliis accipiunt; vel relinere, quod nocumentum inferunt. Gabriel art. 3. dub. 4. Angelus verb. Bellum, Syluester verb. Bellum 1. quest. 9. conclusio 2. & 3. quest. 4. obligant eos ad restitutionem. Sed meo iudicio decipiuntur, quoniam Clerici ita bellantes non agunt contra iustitiam, sed contra obedientiam Ecclesiæ, & decentiam status; & ideo non peccant, quatenus nocumenta inferunt, neque restituere debent. Ita Lorca, cui etiam ego libenter adhaereo.

RESOL. LXIV.

An post victoriam Clerici inuenti in Exercitu hostium possint impune occidi, vel spoliari? Et notatur, quod si bellum iniustum esset contra Prælatum Ecclesiasticum, possint Clerici etiam post partem victoriam spoliari. Et quod in quocumque bello, dum Clerici pugnant, possint occidi, & spoliari. Ex part. 7. tr. 9. & Misc. 4. Ref. 9.

§. 1. **A**ffirmatiuè respondet Caramel in Theol. moral. lib. 2. disput. 2. artic. 1. n. 340. ubi sic ait: Pugnantibus duobus Christianorum exercitibus cohortes aliquot captæ, & in illis Ecclesiasticis

nonnulli reperti; cumque vi mera sine aliqua concordia intercepti omnes sint, singulos milites occidi posse ex dictis clarè constat; sed dubitas, an occidi possint Ecclesiastici? Ratio dubitandi est. Quia Summi illos Pontifices donarunt eximiiis privilegiis, excommunicantes quoscumque, qui in eos manus violentas imposuerint.

2. Respondeo, Ecclesiasticos vel esse Confessarios, vel Concionatores. Hos fortius eloquentia, quam Legionarios armis militate certissimum est. Vel qui dubitas, Mongallardi memineris, qui contra Henricum IV. populum tam acriter concitavit, ut qui arma non timuit, de buerit huius eloquentiam horrerem; & descendere articulis ab illo suggestis. (Cistercio Iulienis ille fuit; & male securus tub Henrico IV. ad Belgium veniens ab Alberto ad Auvallensem Abbatiam promotus, obiit cum opinione sanctitatis.) Memineris etiam Ioannis de S. Bernardino, & aliorum Concionatorum, qui adhuc hodie turbant, & decipiunt populum in Lusitania proclamantes mendacia in veritatis sede; & asserentes secura potuisse conscientia Braganinum coronam alienam invadere. At verò puros Confessarios crudeliter à castris hostilibus arceremus; ipsi enim profunt animabus, negotiis publicis non intermixti adeoque de Confessariis maior videretur, & difficilior controuersa.

3. Dico igitur Rempublicam posse tueri suum ius, & hoc directè. Adde eam posse indirectè occidere quemcumque hominem, sæcularem aut Ecclesiasticum, qui consecutionem iusti finis impediatur. Subiungo malè ad Pontificum privilegia recurri; non enim ille, aut concessit, aut concedere potuit, ut Ecclesiastici invadant Rempublicam sæcularem impune; nec interdixit, nec interdicere potuit iustam defensionem, aut rei propriæ recuperationem, quam natura concedit, ac per consequens nec expropriare auctoritate indirecè occidendi Ecclesiasticos, nata ex iure directè se, & sua defendendi. Concionatores, ut potè exhortatores, hostes esse confiteor; an & confessarii hostes sint, decernere non audeo; video tamen pistores, laniones, mercatores hostilis exercitus inimicos censeri & tamen necessarij sunt, & arma non movent: unde videretur de Confessariis pariformiter philosophandum. Huevsque Caramuel.

4. Sed ego profus contrariam sententiam tenendam esse puto, quam in terminis tuetur Ioannes de la Cruz in *Direct. Conscien. par. 1. præcept. 5. art. 3. conel. 3.* vbi firmat, *Clericos dum pugnant posse occidi, & spoliari; sed parta victoria, si non timetur periculum futurum, non posse occidi; aut spoliari, nisi pugnaverint; quia Principes extra actualem conflictum non sunt eorum Iudices. Et ita hanc sententiam tenet etiam Bañes in 2. d. *Thoma quest. 40. art. 2. dub. ult.* vbi sic ait: Per accidens possunt milites accipere bona Ecclesiæ, & Clericorum, & ipsos Clericos occidere, & Ecclesias subvertere. Probatur: nam possunt milites facere in bello iusto omnia necessaria ad consequendam victoriam: poterit autem esse ad id necessarium aliquando Clericos occidere, & Ecclesias subvertere, ut diximus in primo dicto: ergo. Notandum tamen est, quòd si Clerici pugnant in actuali conflictu, possunt expoliari, & occidi, tunc enim ex Clericis facti sunt hostes: parta tamen victoria non liceret Clericos occidere, aut expoliare, quia Princeps non est Iudex Clericorum extra conflictum actuale. Ita Bañes, cui adde doctum, & amicissimum Caudium tom. 1. *disquis. 17. artic. 8. dub. 2.* Vbi tamen notat, quòd si bellum iustum esset contra Prælatum Ecclesiasticum possent Clerici etiam post partam victoriam expoliari in penam Præsidis Ecclesiastici, cui Clerici fiat subiecti: non

Tom. VII.

est igitur absolute à negatiua sententia recedendum; & præsertim contra Caramuelem tenenda est in ordine ad Confessarios. Et hanc sententiam fatetur ipsemet obseruari ab Hispanis, & Gallis.

RESOL. LXV.

De Potestate, & Iurisdictione Ecclesiastica, & quasi Episcopali Vicarij Generalis exercituum.

Et in textu huius Resolutionis explanatur, quando Milites gaudeant prædicta iurisdictione Vicarij Generalis Exercitus in vtroque foro & quando subsint ordinaria iurisdictioni Episcopali.

Et adducitur pulchrum, & curiosum dubium in §. ultimo huius Resolutionis pro gaudente Immunitate Ecclesiæ, à quodam Milite in Exercitu, qui ad Ecclesiam, vel altare portabile Exercitus confugerat pro quodam delicto, & Generalis Dux Castri in alium locum diuertit insit, ut ita rem capere, & plectere posset. Sed vir doctus Societatis Iesu Episcopi vices in Exercitu quoad spiritualia exercens iradidit reo Aram Altaris, admonens ne eam à se remouere permitteret, donec in alio loco Altare poneretur, & sic factum est, & Dux Generalis exercitus non est ausus capere rem, & potè Ecclesiæ Immunitate gaudentem, eo quòd secum Aram deferret.

Et cursum deducitur Vicarium Generalem Exercitus esse iudicem, quando Miles deberet gaudere Immunitate Ecclesiæ, si confugerit ad tentorium, in quo celebratur, vel ad Ecclesiam Castri. Ex part. 10. tract. 15. & Misc. 5. Ref. 15.

§. 1. **F**orsitan apud nullum Auctorem hanc materiam inuenies pertractatam, & quia in manus meas peruenit quadam Allegatio impressa Martii die 20. Maij 1644. & composita ab octo doctissimis iuriconsultis; apponam hic aliqua, quæ ab ipsa decerpsi. Sic itaque ibi asseritur. *Ninguna cosa haize mas fuerca en la materia y haze reconocer que asentada es la iurisdiccion omnimoda del Vicario general de los Exercitos reales que no haize mencion especifica, ni controuersia judicial en los Autores deste officio, y exercicio à el competente, inç gaudolo todo por asentado, y sin dependencia de los Ordinarios, ni pudiera subsistir si fuera pendiente dellos: pues es constante, que siguiendo el Exercito, cada dia hania de entrar en nueva iurisdiccion Episcopali, y no bastara ni el nombramiento deste Obispo, ni obrara el per iuzio del otro, y assi es preciso confessar que este officio de Vicario general del Exercito es iuez ordinario por Bulas Apostolicas de su Santidad inmediatamente de baxo de su iurisdiccion, sin que otro pueda ser su iuez, ni impedirle la iurisdiccion, que exerce en los Capellanos del Exercito ni en toda la iurisdiccion spiritual concerniente lo que es preciso que se obre mientras exerce este officio y ay Exercito, y guerra declarada, y que este officio es del Patronaz goreal, que toca, y pertenece à su Magestad la proteccion, y amparo, y defensa desta iurisdiccion, y que en su virtud pudo el Vicario general del exercito de Badajoz fulminar las censuras en defensa de su iurisdiccion, y de los Capellanos del Exercito subditos suyos, vt ex sequentibus plus quam liquido constabit.*

2. Lo segundo tenemos por constante, que su Magestad, que Dios guarde, como los demas Principes de la Christianidad tiene Bula de su Santidad para elegir, y nombrar Vicarios generales de todos sus Exercitos con iurisdiccion ordinaria sin dependencia de los Obispos, y ordinarios en orden à que sea iuez de los Capellanos, y Confessores de los Exercitos, administrador del Hospital dellos

Nu 3 que